

ASK som ressurs i tilrettelagte avhør av særlige sårbare personer

Hanne Pauline Jensen, spesialpedagogikk HABU UNN Tromsø red.
ISAAC-Norge Dialog red

Teksten er en oppsummering av et lengre intervju publisert i Dialog, nr 1/2024

De siste årene har avhørsmetoder for barn i Norge utviklet seg betydelig. I 1993 viste en analyse av Kari Gamst og Åse Langballe svakheter i dommeravhør av barn. Deres 2004-doktoravhandling avslørte at ledende spørsmål satte barns og mistenktes rettssikkerhet i fare. Samarbeid med politiet førte til utviklingen av Den Dialogiske samtalemotoden (DCM), som gir barn friere fortelling og en mer lydhør avhører. DCM brukes nå i avhør av barn og sårbare grupper.

Rolf Arne Sætre, politioverbetjent, voldsseksjonen.
Kripos foto: privat.

Rolf Arne Sætre politioverbetjent, Voldsseksjonen Kripos jobber med tilrettelagte avhør, både med gjennomføring og metodeutvikling. I de siste par årene har han gjort seg erfaringer med å bruke symboler/bilder som støtte i tilrettelagt avhør med avhørsmetodikken Den Dialogiske Samtalemotoden (DCM) for avhør av barn og særlige sårbare personer.

ASK som ressurs i tilrettelegging av avhørene – hvordan startet det hele?

Rolf Arne forteller at det hele begynte i desember 2021 med innlegg i Tromsø på en regional fagnettverkskonferanse i Helse Nord. Jeg ble møtt med spørsmålene Har politiet kompetanse i å avhøre personer som kommuniserer på andre måter enn tale? Og burde politiet ha det? På det tidspunktet anså jeg at det var

få avhør der det var behov for det. Eller kunne det være fordi Politiet ikke hadde kompetansen?

I alle fall endte det med et spennende prosjekt for å prøve ut bruk av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som ressurs for å tilrettelegge avhørene ytterligere, særlig fokusert på bilder og grafiske tegn/symboler.

Hvordan har du jobbet med prosjektet?

– Vi har jobbet med dette i ei arbeidsgruppe. Det arbeidet har gitt meg forståelse av hva ASK er, og jeg hadde ikke klart denne utviklingen av avhørene uten det, sier Rolf Arne.

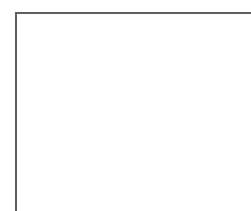
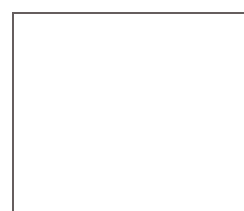
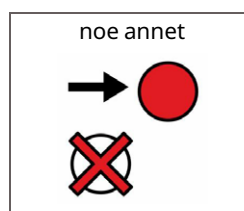
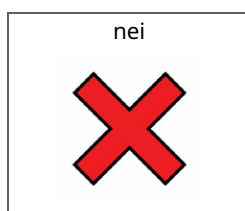
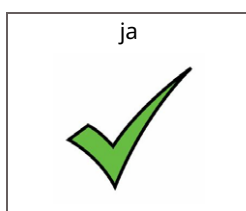
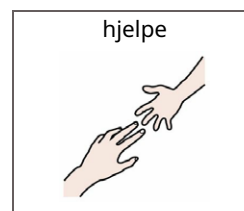
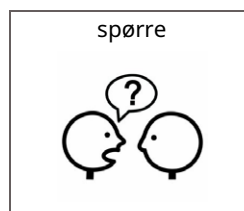
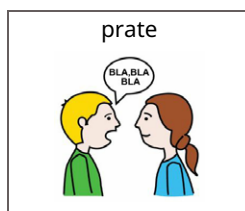
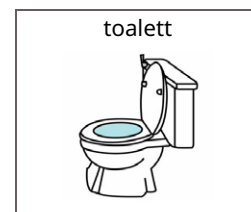
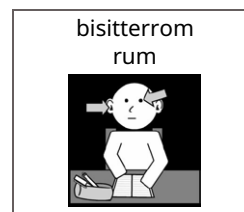
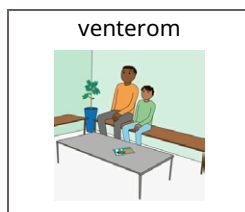
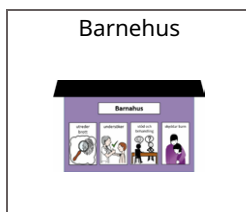
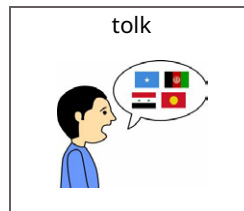
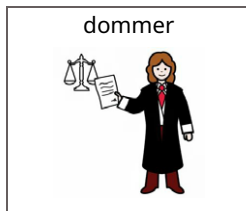
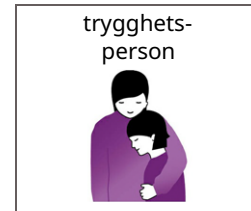
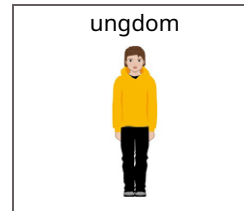
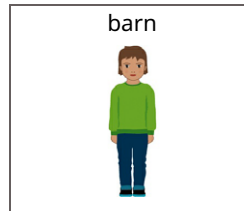
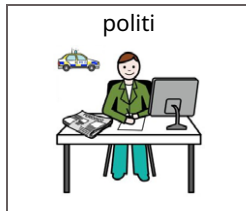
Det ble etablert ei arbeidsgruppe som har møttes jevnlig over tid, fysisk og digitalt. Arbeidsgruppen består av representanter fra Helse Nord's regionale fagnettverk for Rettsikkerhet for utviklingshemmede ved lovbrudd og fra ASK-nettverket, i tillegg til Kripos. Deltakerne jobber til daglig i habiliterings-tjenesten for voksne (HAVO) Bodø, habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU) Tromsø, og Barnehuset i Bodø. I gruppen er det drøftet forslag og utarbeidet bildestøttet materiell som Rolf Arne har prøvd ut i avhør. I tillegg kan Kripos nå skilte med å ha to avhørere sertifisert i bruk av metoden Talking Mats!

Hva er erfaringene dine så langt?

–Per nå har jeg gjennomført ca. 20 avhør med bruk av ASK /bildestøtte. Jeg ser at det er nødvendig med grundig forberedelse, blant annet med å planlegge spørsmålene i forkant og gjøre klar bilder og symboler. Grundig og detaljert planlegging av selve gjennomføringen av avhøret

Venterom barneforhør

www.bildsamt.se

För info om symbollicenser: <https://www.vgregion.se/ov/dart/licenser>
Detta bildstöd är skapat via www.bildstod.se

er også nødvendig når det skal legges til rette for å bruke bilder og symboler. Jeg må skaffe meg god informasjon og kunnskap om personen som jeg skal møte: hvordan fungerer personen kognitivt og kommunikativt? Interesser? Utholdenhet? Hvilke erfaringer har vedkomne med bruk av ASK eller bildestøtte? Da snakker jeg med de som kjenner personen aller best.

Trygghetspersonen som skal følge til avhøret, får i forkant et bildestøttet informasjonsskriv. Skrivet forklarer hvor personen skal, hva som skal skje, og hvem de skal møte, med bilder av Barnehuset og Rolf Arne. Dette hjelper vedkommende å være forberedt og trygg før de ankommer.

–Jeg møter vedkomne i forkant på Barnehuset, gjerne dagen før. Slik kan de bli trygge på lokalene og meg som de skal snakke med. Det gir meg bedre grunnlag for å bygge avhøret. Jeg bruker bildestøtte for å forklare at vi skal snakke sammen, at kan be om pauser, at trygghetspersonen venter på deg, og etterpå skal du hjem/ skolen osv.

Rolf Arne forteller at han i første sekvens av avhøret snakker om temaer som fritidsinteresser, mat eller andre kjente emner. Dette gjør han for å vurdere forståelsen og bruken av bilder, samt sin egen kunnskap om vedkommendes kommunikasjonsferdigheter. Det kan være behov for flere avhør, og han må være åpen for dette. Vedkommende kan ha en dårlig dag med for mange inntrykk, noe som kan skape utrygghet. Hvis vedkommende formidler andre historier enn forventet, må bildematerialet kanskje tilpasses. For eksempel, hvis det er mistanke om seksuelle overgrep, men også vold blir

mamma

pappa

lei seg

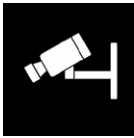
nøytral, OK

ikke låst

kamera,
ta opp

bra

dårlig

nevnt. Det er viktig at personen har de beste forutsetningene for avhøret. *Hvordan har det vært for deg å ta i bruk bildestøtte i kommunikasjon?*

–Det har vært en utvikling fra puls på 190 til 100. De første avhørene, egentlig forstod jeg ikke hva jeg drev med selv, var nervøs og spent. Nå har jeg lært at jeg må lytte på en annen måte når personen ikke har verbalt språk. Nå tenker jeg at jeg har god tid og har en annen ro på disse avhørene. Kan stoppe opp og tenke meg om. Bilder og symboler hjelper meg å være tydeligere og gjøre meg bedre forstått. Etter hvert har jeg blitt bedre på å bruke bilder, bruker det mer strukturert og nyttig. Dette ser jeg også hjelper den som blir avhørt, kognitivt og kommunikativt.

–Meld fra!

Rolf Arne understreker viktigheten av å informere om arbeidet for å lette rapportering til politiet ved mistanke om overgrep mot sårbare personer. Han fremhever betydningen av å kunne fortelle sin historie, enten via ASK-løsninger eller bildestøtte.

Plan forhør

www.bildsamt.se

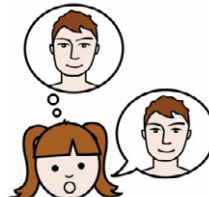
presentasjon

grunnregler

fortelle

prate

pause

prate

pause

takk

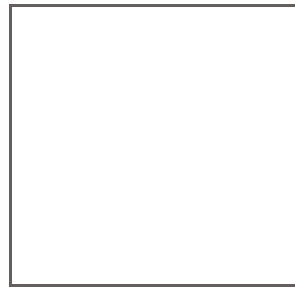
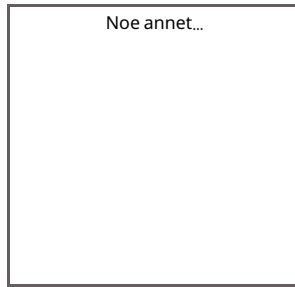
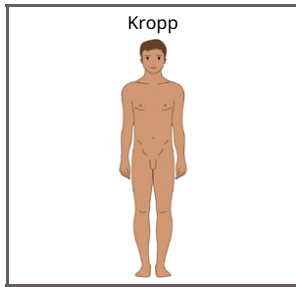
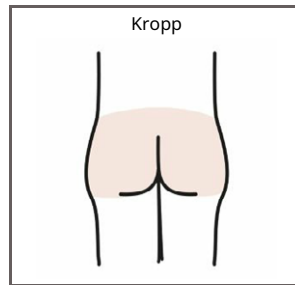
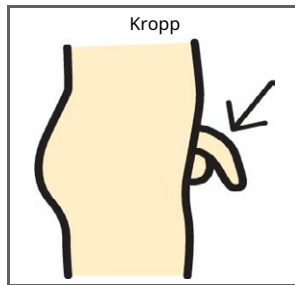
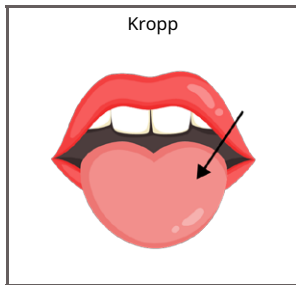
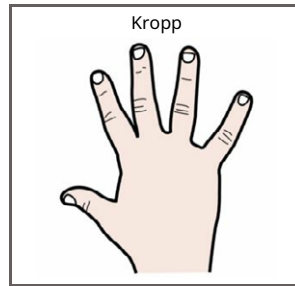
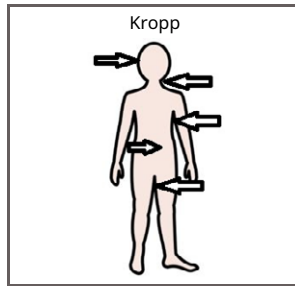
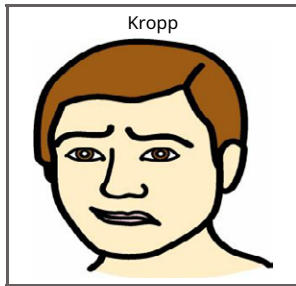
ha det

toalett

För info om symbollicenser: <https://www.vgregion.se/ov/dart/licenser>
Detta bildstöd är skapat via www.bildstod.se

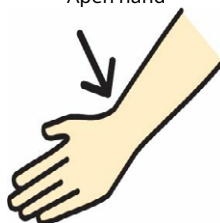
Slå mot kroppen

Knyttet hånd

Åpen hånd

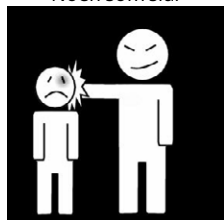
Slå mot bena

Slå seg selv

Noen som slår

Noen på skolen

Hjemme

Sparke

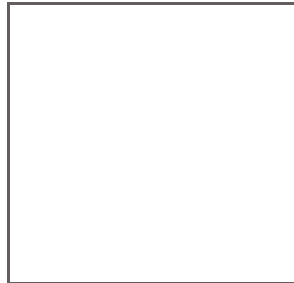
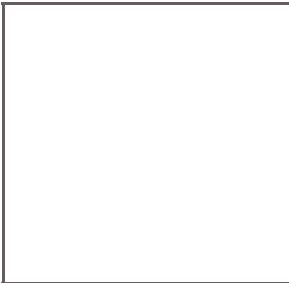
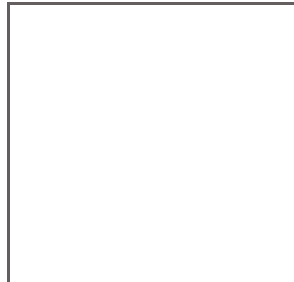
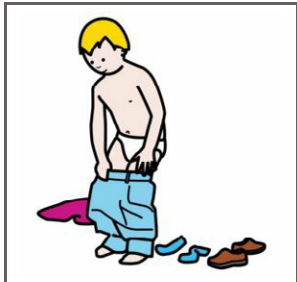
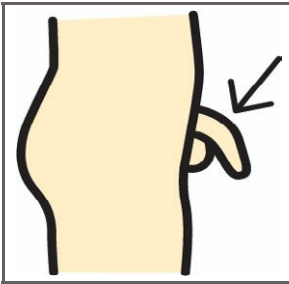

Sett av noen blir slått

ansikt

För info om symbollicenser: <https://www.vgregion.se/ov/dart/licenser>
Detta bildstöd är skapat via www.bildstod.se

